

Djurhälsolagstiftningen

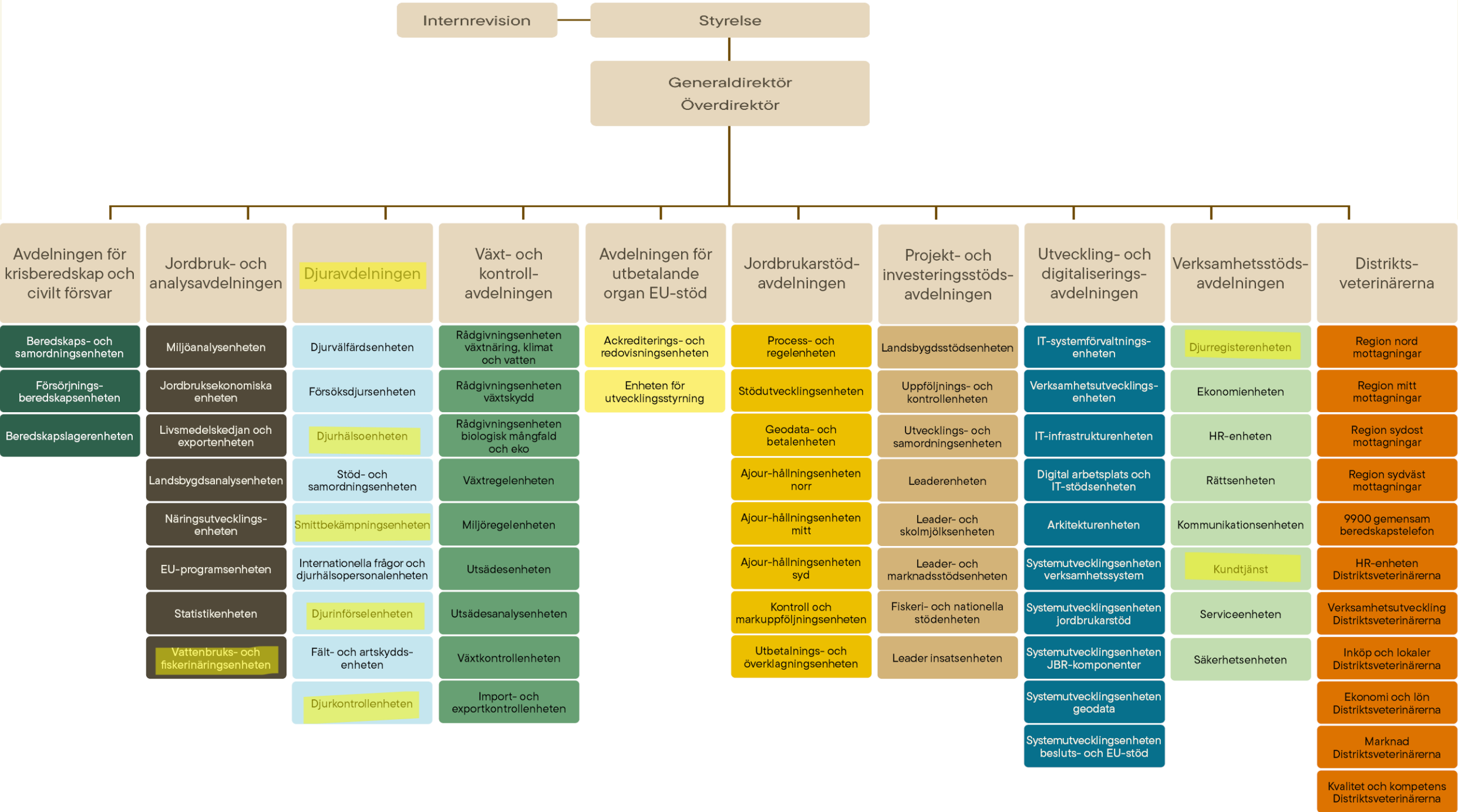
Klara Eskilsson
Djurhälsoenheten,
Jordbruksverket

Bakgrund: Presentationsmaterialet har tagits fram inom ramen för nationella kompetenshöjande insatser inom vattenbruk.

Syfte: Tillhandahålla och diskutera vetenskaplig fakta med bransch och myndigheter för stärkt kompetens i enlighet med rådande svensk lagar och föreskrifter, samt sprida forskningsbaserad kunskap och stärka kompetensen inom fiskhälsa och välfärd med fokus på avelsfisk, kläckerier och tidiga livsstadier.

**Arrangörer: Nationellt Kompetenscentrum för Vattenbruk (NKfV),
Sveriges Lantbruksuniversitet, Göteborgs universitet,
Vattenbrukscentrum Norr & Matfiskodlarna**

Upplägg

1. Allmänt om djurhälsolagstiftningen
 - Historik
 - EU-regler och nationella regler
 - Definitioner och begrepp
 - Kategorisering av sjukdomar
2. Registrering och godkännande
3. Biosäkerhet
4. Anmälan och rapportering av sjukdom
5. Övervakning
6. Journalföring
7. Förflyttnings
 - EU-regler
 - Nationella åtgärder inklusive stamfiskprovtagning
8. Möjlighet till frågor eller medskick

EU:s djurhälsoförordning "AHL"

Förordning (EU) nr 2016/429

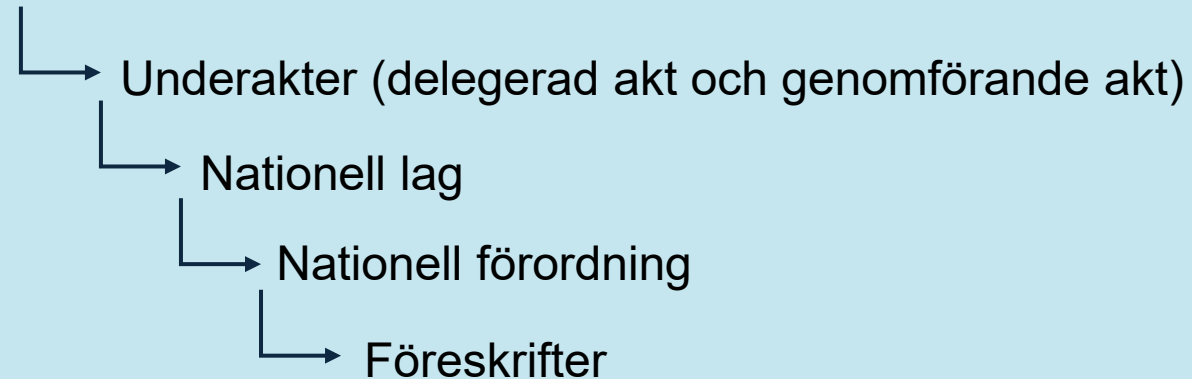
- Animal Health Law (AHL) är ett samlingsnamn för djurhälsoförordningen
 - Antogs 2016 - började gälla 21 april 2021.
 - Ersatte ett stort antal förordningar, direktiv och beslut.
 - Delvis innebar förordningen en konsolidering av då befintliga EU-regler, men den innehåller även en del nyheter jämfört med tidigare lagstiftning.

Syftet med "nya" djurhälsoförordningen

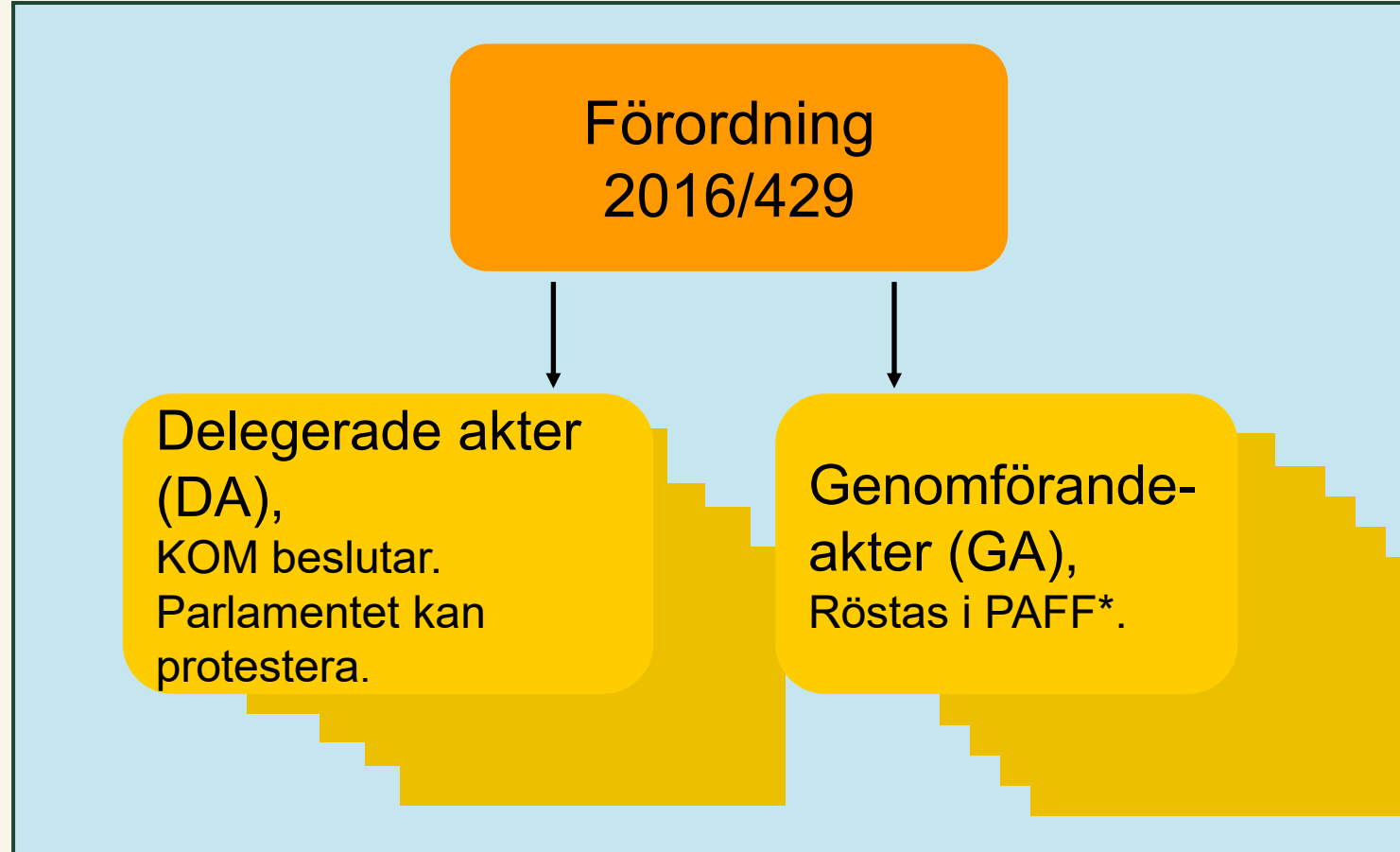
- är att förbättra djurhälsan.
- skapa tillväxt och bidra till en säker och smidig EU-marknad.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag")

Struktur för EU:s djurhälsobestämmelser

= Underakter
(förordningar)

https://food.ec.europa.eu/animals/animal-health/animal-health-law/delegated-and-implementing-acts_en

* PAFF är en förkortning för EU:s ständiga kommitté för Plants Animals Food Feed

Djurhälsoförordningen 429/2016

- Skäl
- Del I - Allmänna bestämmelser
- Del II - Anmälan och rapportering av sjukdom, övervakning, utrotningsprogram och sjukdomsfri status
- Del III - Medvetenhet om, beredskap inför och bekämpning av sjukdom
- Del IV - Registrering, godkännande, spårbarhet och förflyttningar, uppdelad för landlevande vattenlevande djur resp. övriga
- Del V - Införsel till unionen och export
- Del VI - Förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte
- Del VII - Nödåtgärder
- Del VIII - Gemensamma bestämmelser
- Del IX - Övergångs och slutbestämmelser

Del I Allmänna bestämmelser. Artikel 4

Viktiga definitioner

vattenlevande djur: djur i alla levnadsstadier, inklusive ägg, mjölke och könsceller, av

- fisk som tillhör överklassen *Agnatha* och klasserna *Chondrichthyes*, *Sarcopterygii* och *Actinopterygii*,
- vattenlevande blötdjur som tillhör stammen *Mollusca*,
- vattenlevande kräftdjur som tillhör understammen *Crustacea*.

hållna djur: djur som hålls av människor, inbegripet, när det gäller vattenlevande djur, vattenbruksdjur.

vattenbruk: hållning av vattenlevande djur, där djuren förblir en eller flera fysiska eller juridiska personers egendom under uppfödningen eller odlingen och fram till och med upptagningen, utom då vilda vattenlevande djur tas upp eller fångas för att användas som livsmedel och därefter tillfälligt hålls utan utfodring i väntan på slakt.

vattenbruksdjur: alla vattenlevande djur som är föremål för vattenbruk.

anläggning: en fastighet, byggnad eller vid utedrift miljö eller plats där djur eller avelsmaterial hålls på tillfällig eller permanent basis, med undantag av

- a) hushåll där sällskapsdjur hålls,
- b) veterinärmottagningar eller veterinärkliniker.

Del I Allmänna bestämmelser. Artikel 9

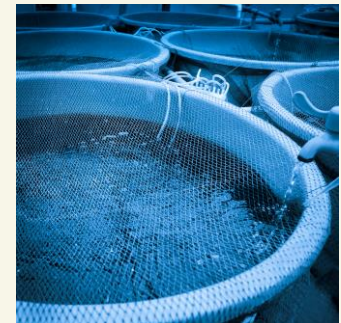
Kategorier av sjukdomar

- EU har en förteckning över allvarliga sjukdomar som de beslutat att alla EU-länder behöver vidta åtgärder för att förebygga spridning av smittorna.

- A - sjukdom:** finns normalt inte inom EU och måste utrotas vid påvisande.
- B - sjukdom:** finns inom EU och måste utrotas vid påvisande.
- C - sjukdom:** finns inom EU och MS får bestämma om de ska vidta åtgärder.
- D - sjukdom:** bestämmelser om förflyttningar in till EU och inom EU.
- E - sjukdom:** ska anmälas, rapporters och övervakas*

- Det finns förtecknade arter för de förtecknade sjukdomarna, se [EU:s förordning \(EU\) 2018/1882 \(eur-lex.europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1882/oj) senast ändrad genom 2024/216

* Nationella krav finns på att även vissa andra sjukdomar behöver anmälas

EU:s förtecknade sjukdomar som det finns åtgärder för		
Sjukdom	Kategori	Åtgärd
Epizootisk hematopoietisk nekros (EHN)	A+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Viral hemorragisk septikemi (VHS)	C+D+E	Epizootisk + anmälningspliktig sjukdom
Infektiös hematopoietisk nekros (IHN)	C+D+E	Epizootisk + anmälningspliktig sjukdom
Infektion med HPR-deleted infektiös laxanemi virus (ILA)	C+D+E	Epizootisk + anmälningspliktig sjukdom
Infektion med koiherpesvirus (KHV)	E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med Mikrocytos mackini	A+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med Perkinsus marinus	A+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med Bonamia exitiosa	C+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med Bonamia ostreae	C+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med Marteilia refringens	C+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med Taura-syndromvirus	A+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med yellowheadvirus	A+D+E	Anmälningspliktig sjukdom
Infektion med White Spot Syndrome Virus (WSSV)	C+D+E	Anmälningspliktig sjukdom

Del IV

Registrering och godkännande

- Anläggningar eller grupper av anläggningar ska registreras och ofta godkännas
- Odlingstillstånd före april 2021? → godkännande på övergångsregler
- Godkännandet tillhör juridisk person - numret kan återanvändas.
- Tar ny juridisk person över en anläggning krävs att
 - den tidigare aktören avregistrerar anläggningen → Godkännande återkallas
 - den nya aktören registrerar anläggningen → Godkännandeprövning
- Upphör anläggningen återkallas godkännande.
- Vid förändrad eller utökad verksamhet
 - godkännande kan behöva omprövas,
 - ett godkännande kan krävas för enbart registrerad anläggning.
 - Tex om ny art måste den anges i godkännandet.
- Om förflyttningar sker in eller ut ur Sverige läggs anläggningen in i Traces
- Anläggningar får offentlig kontroll även om verksamheten "vilar"

[Registrering, godkännande och tillstånd för verksamhet med vattenlevande djur - Jordbruksverket.se](https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/verksamhet/registrering-godkannande-och-tillstand-for-verksamhet-med-vattenlevande-djur)

Grupp av vattenbruksanläggningar

- Anläggningarna är belägna i ett epidemiologiskt enhetligt område och alla aktörer i det området följer samma system för biosäkerhet.
- Anläggningarna drivs av samma aktör och
 - följer samma system för biosäkerhet, och
 - vattenbruksdjuren i anläggningarna i fråga tillhör samma epidemiologiska enhet

Artikel 177 i förordning 2016/429.

Anläggningstyp

- Anläggning där vattenbruksdjur hålls i syfte att flyttas därifrån levande eller som livsmedel
 - Vanligaste anläggningstypen för vattenbruksanläggningar.
 - Här ingår sättfiskproduktion, kompensationsodling, matfiskproduktion m fl.

→ Godkännande krävs om inte villkor för undantag uppfylls

- Anläggning där djur hålls endast för utsättning i naturen - tillväxt ej syfte
- Extensiv damm där djur hålls för livsmedel eller utsättning i naturen - ej utfodring
- Låg max-kapacitet där fisk för användning som livsmedel levereras direkt till slutkonsument eller till lokal detaljhandlare som levererar direkt till slutkonsumenter - förutsatt smittskyddssäker hantering av spillvatten

Verksamhetsinriktning

Typ av produktion/inriktning	
Avelsfisk	
Kompensationsodling	Kan aldrig vara enda kryssset. Måste även vara tex avel eller sättfisk.
Konsumtion	
Miljöåtgärd	
Sättfisk	
Sättkräftor	
Produktion av yngel	
Utsättning	
Bekämpning av parasit	
Djur för uppvisning	
Forskning eller försök	

För övervakningen vid kompensationsodlingar begärde vi 2023 in uppgift kring om fisk flyttas från kustzon till inlandszon

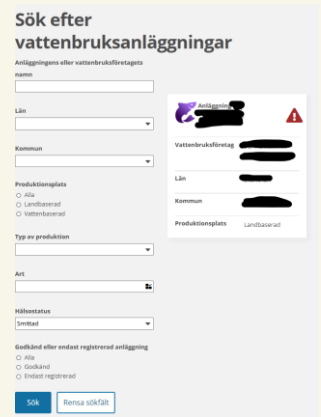
Det publika registret

”Sök vattenbruksanläggning”

- Visar anläggningar som är registrerade och/eller godkända enligt djurhälsolagstiftningen [Databasen Sök vattenbruk - Jordbruksverket.se](https://databasen.sok.vattenbruk-jordbruksverket.se)
- Kan söka på godkända eller endast registrerade anläggningar

Hälsostatus

- Hälsostatus ”förklarad sjukdomsfri” används för sjukdomar som Sverige har fristatus för, såsom IPN i inlandszon, ILA, IHN, VHS och SVC.
- Hälsostatus ”utrotningsprogram” används för sjukdomar som Sverige har ett utrotningsprogram för. Detta gäller för BKD i inlandszon och för IPN i kustzon. Statusen ”utrotningsprogram” betyder alltså inte att smitta finns på den aktuella anläggningen.
- Statusen ”misstanke”, ”restriktioner” eller ”bekräftad smitta” används när detta blir aktuellt.
- Statusen ”ingen hälsostatus” anges för sjukdomar som Sverige varken har fristatus eller utrotningsprogram för. Detta gäller för BKD i kustzon.
- Även för A-sjukdomar som inte förekommer inom EU anges ”ingen hälsostatus”.

Sök efter vattenbruksanläggningar

Anläggningens eller vattenbruksföretagets namn

Län

Kommun

Produktionsplats

Typ av produktion

Art

Hälsostatus

Godkänd eller endast registrerad anläggning

Sök Rensa sökfält

Biosäkerhet på anläggningar

- Anläggningar ska ha biosäkerhetsplan.
- Detaljreglerat innehåll i EU-lagstiftning (DA 2020/691) ska bland annat innehålla en identifiering av risker för att smitta
 - förs in på anläggningen,
 - sprids inom anläggningen eller
 - ut ur anläggningensamt riskreducerande åtgärder.
- <https://jordbruksverket.se/djur/ovriga-djur/fiskar-kraftdjur-och-blottdjur/fiskar-kraftdjur-och-blottdjur-i-kommersiell-verksamhet/journalforing-och-biosakerhetsplan#h-Forajournal>

Biosäkerhetsrutiner och biosäkerhetsplan

[Journalföring och biosäkerhetsplan för vattenbruksanläggningar - Jordbruksverket.se](https://jordbruksverket.se)

Biosäkerhet: Summan av hanteringsåtgärder och fysiska åtgärder för att minska risken för att sjukdomar introduceras, utvecklas och sprids till, från och inom

- en djurpopulation, eller
- en anläggning, en zon, en anläggningskrets, ett transportmedel eller någon annan lokal, fastighet eller plats.

Biosäkerhetsplan: Dokumenterad plan som identifierar hur ett sjukdomsagens kan ta sig in i en vattenbruksanläggning, spridas inom den och överförs från den; den tar hänsyn till anläggningens särskilda karaktär och identifierar åtgärder som minskar de biosäkerhetsrisker som konstaterats.

Exempel på innehåll i biosäkerhetsplan

Identifiering, bedömning och reducerande åtgärder för introduktion eller spridning av smitta		
Risk	Bedömning av riskens art eller storlek	Riskreducerande åtgärd
1. Sjukdomsagens/smitta kan ta sig in i anläggningen		
a. Introduktion via inkommande djur		
b. Introduktion via.....		
c. Introduktion via.....		
2. Sjukdomsagens/smitta kan spridas inom anläggningen		
a. spridning via vatten		
b. spridning via djur		
c. spridning via personer		
d. Spridning via utrustning/redskap		
e. spridning via.....		
3. Sjukdomsagens/smitta kan överföras från anläggningen ut i miljön eller till andra vattenbruksanläggningar		
a. spridning via vatten		
b. spridning via djur		
c. Spridning via utrustning/redskap		
d. spridning via.....		

Del II

Anmälan och rapportering av sjukdom

Medlemsstaten ska säkerställa att

- Anmälan sker till behörig myndighet vid *misstankar* eller förekomst om förtecknade sjukdomar
 - omedelbart om det är en A-sjukdom,
 - utan onödigt dröjsmål för andra förtecknade sjukdomar
- Anmälan sker till veterinär om onormal dödlighet, väsentligt minskad produktion och andra tecken på allvarlig sjukdom med okänd orsak
- MS ska omedelbar anmäla utbrott av listade sjukdomar till Kommissionen där detta krävs för åtgärder.
- MS-rapportering till KOM för sjukdomar där omedelbar anmälan inte krävs och för kompletterande information för redan anmälda utbrott.

Del II

Övervakning, utrotningsprogram och sjukdomsfri status

Aktören

- iaktta hälsan, beteendet, produktionsändringar och onormal dödlighet som kan misstänkas vara orsakad av allvarlig sjukdom
- se till att få de djurhälsobesök av en veterinär som krävs

Behöriga myndigheten

- övervakning för upptäckt av listade och nya sjukdomar - tidig upptäckt

Del II

forts. Övervakning, utrotningsprogram och sjukdomsfri status

- Detaljreglerad övervakning för många sjukdomar (DA 2020/689)
 - Allmänna övervakningskrav
 - Särskilda övervakningskrav
 - Unionsövervakningsprogram
 - Utrotningsprogram (obligatoriska/valbara)
 - Upprätthålla frihet
 - Styrka frihet efter utbrott

Särskilda djurhälsoövervakningen på fisk

- AHL detaljreglerar övervakningen för många sjukdomar, se [Förordning \(EU\) 2020/689](#) Bilaga VI: Särskilda krav vad gäller sjukdomar hos vattenlevande djur

Upprätthålla fristatus som Sverige har för enligt förordning (EU) 2021/620.

- VHS
- ILA-HPRA-virus
- IHN

→Övervakningskraven finns i förordning (EU) 2020/689.

Upprätthålla frihet som Sverige har enligt kommissionsbeslut 2021/260.

- SVC
- IPN i inlandszon

→Övervakningskraven finns i SJVFS 2021:13 (JK3)

Fullfölja utrotningsprogram som Sverige har enligt kommissionsbeslut 2021/260.

- BKD i inland
- IPN i kustzon

→Övervakningskrav finns i SJVFS 2021:13 (JK3) och SJVFS 2024:6 (K134 = BKD-föreskrifterna)

Del IV

Journalföring

- Anläggningar ska journalföra förflyttningar, dödlighet och biosäkerhetsåtgärder med mera.
- Detaljreglerat (DA 2020/691)
- Sammanställt information finns på Jordbruksverkets hemsida för anläggningstyp:
<https://jordbruksverket.se/djur/ovriga-djur/fiskar-kraftdjur-och-blotdjur/fiskar-kraftdjur-och-blotdjur-i-kommersiell-verksamhet/journalforing-och-biosakerhetsplan#h-Forajournal>
- Se underrubrik ”Fördjupad information”

Fördjupning med lagstöd

- Ett dokument med samlad information om bestämmelser om registrering, godkännande, journalföring och register finns på webben, se undersidorna om dessa områden.

[Samlad-information-vattenlevande-djur.pdf](#)

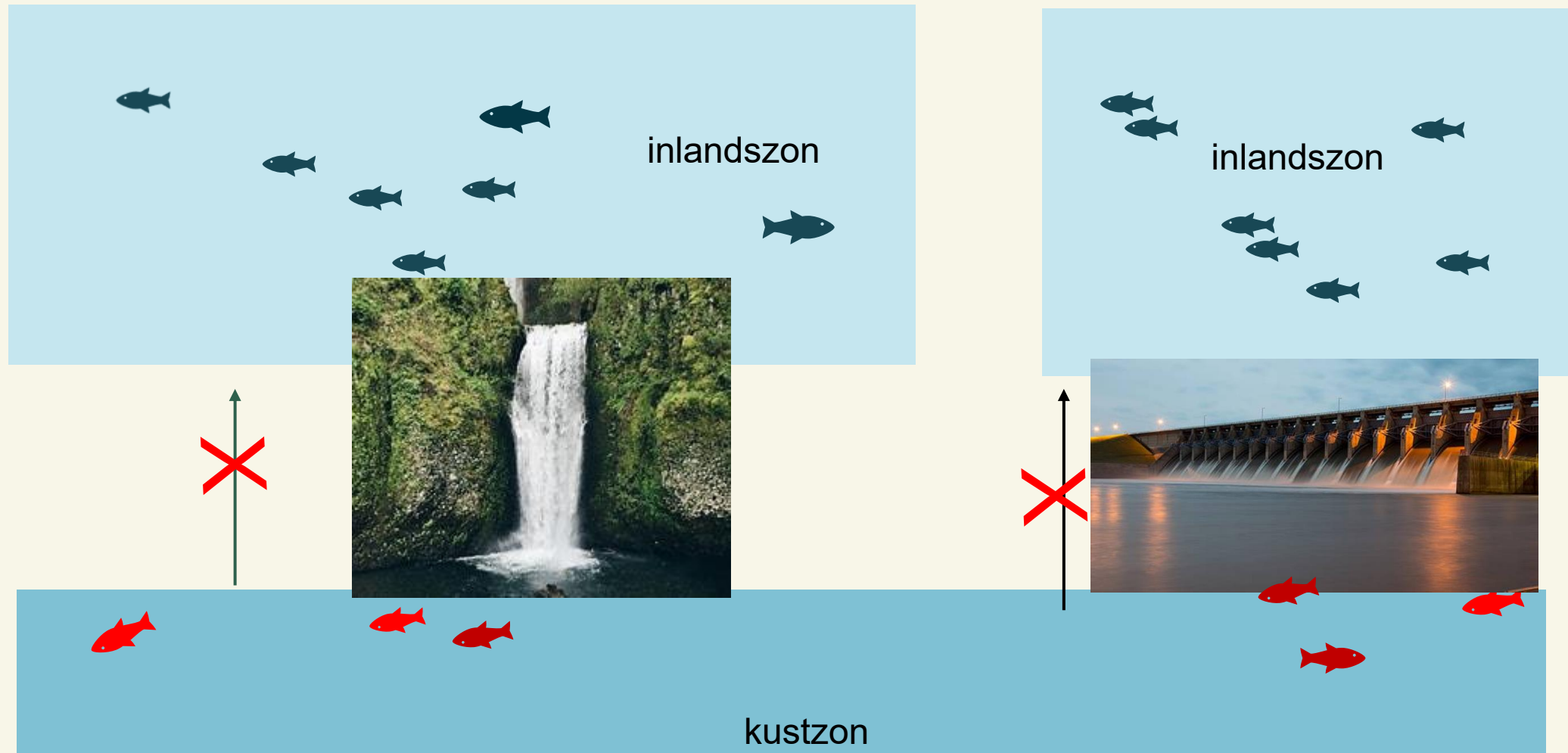
Förflyttning av vattenlevande djur

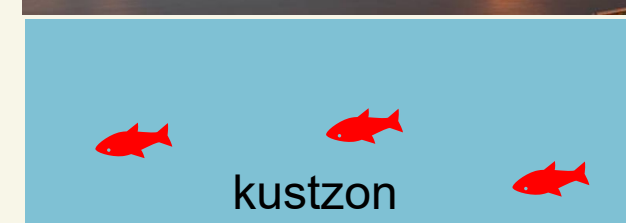
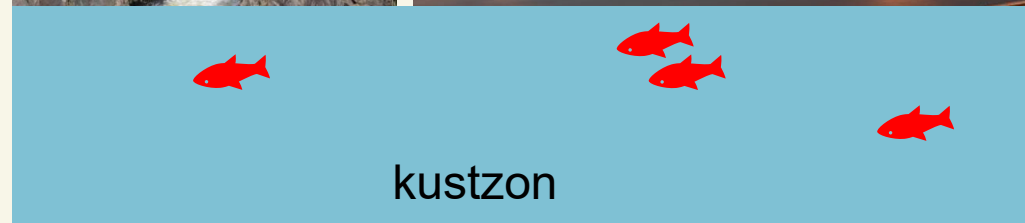
Följande villkor gäller vid förflyttning av vattenlevande djur:

- Djuren får inte uppvisa några symptom på sjukdom.
- Djuren ska komma från en vattenbruksanläggning eller ett område där det inte finns onormal dödlighet vars orsak inte har fastställts.
- Djur får inte flyttas från ett område/zon/land med lägre hälsostatus till ett med högre hälsostatus
 - EU kommissionsbeslut 2021/260 förbjuder flytt från annat MS med lägre status. Undantag är vilda djur som passerar en karantän som är godkänd enligt EU-krav.
 - Inom Sverige finns bestämmelser i SJVFS 2021:13 som möjliggör flytt av rom från kust till inland efter stamfiskprovtagning.
- Djurhälsointyg eller egenförsäkran
 - Tar du emot fisk från annat land? Kontrollera djuren och djurhälsointyget eller egenförsäkran innan fisken lastas av. Kontakta Jordbruksverket om:
 - du upptäcker ökad dödlighet eller andra tecken på sjukdom.
 - uppgifter i djurhälsointyget eller egenförsäkran inte stämmer.
 - <https://jordbruksverket.se/download/18.5d8c036317d4ac68564cfa48/1644568105883/Djurhalsointyg-eller-egenforsakran-TGA.pdf>

Principen högre hälsostatus i inlandszon

Infektiös pankreasnekros (IPN)

- Utrotningsprogram i kustzon
- Sjukdomsfri status i inlandszon

Skäl att skydda:

- skyddsvärda arter och stammar av laxfiskar och ål.
- den svenska vattenbruksnäringen som håller på med utsättning av fisk för bland annat sportfiske, samt
- den svenska vattenbruksnäringens arbete med att stärka avelsarbetet för regnbåge och röding.

IPN-arbetet inför 2027

- Den inriktning vi ska ha för IPN-strategin från 2027 och som föreskrifterna ska anpassas för är
 - fristatus i inlandszon i kombination med
 - nationella åtgärder om förflyttning och bekämpning i kustzon.
- Bestämmelser om IPN läggs in i BKD-föreskrifterna (K134)
- Definitioner av kust- respektive inlandszon förtydligas
- Bestämmelser om karantänskrav för ål som flyttas från kust till inland med stöd av SVAs yttrande

Prel. Tidsplan IPN-föreskrifter

Externremiss av bakgrund	april 2025
Inriktning bestäms	1 sept 2025
Föreskriftsförslag arbetas fram	2025
Tidigt samråd	hösten 2025
Obligatoriskt samråd med HaV och SVA	feb/mars 2025
Formell remiss (externremiss)	april/maj 2025
Teknisk runda	3 månader 2026
Föreskrift beslutas	slutet av oktober 2026
Föreskrift träder i kraft	januari 2027

Bakteriell njurinflammation (BKD)

- Utrotningsprogram i Inlandszon
- Knappt två år sedan bestämmelser i "BKD-föreskrifterna" (K134) trädde ikraft
- Provtagning krävs vid all flytt mellan anläggningar – även om de båda är i inlandszon
 - vissa frågetecken kring "epidemiologiskt området"
 - avvikelser kring provtagningen visar på att alla inte känt till kraven
- Aktörer som flyttar djur kan behöva provta mer än det som görs i den av Jordbruksverket samordnade provtagningen
- HaV:s planerade BKD-bestämmelser om utsättning som är en del i den förändrade BKD-strategin är ännu inte plats.

Vår sammantagna bedömning är att vår övervakning fungerar väl. Det är för tidigt att dra några slutsatser om vi lyckats begränsa spridningen BKD eller om BKD har minskat i landet.

- 2024 provtogs 1075 BKD-prover (36 anläggningar). BKD påvisades på en anläggning i BKD-fritt vatten och en anläggning som var i icke-BKD fritt vatten.
- 2025 fram till den 31 oktober provtogs 1770 BKD-prover (50 anläggningar) och BKD har påvisades på 1 anläggning som ligger i BKD-fritt vatten.

Här hittar du AHL med underakter

- Huvudakten (EU 2016/429):

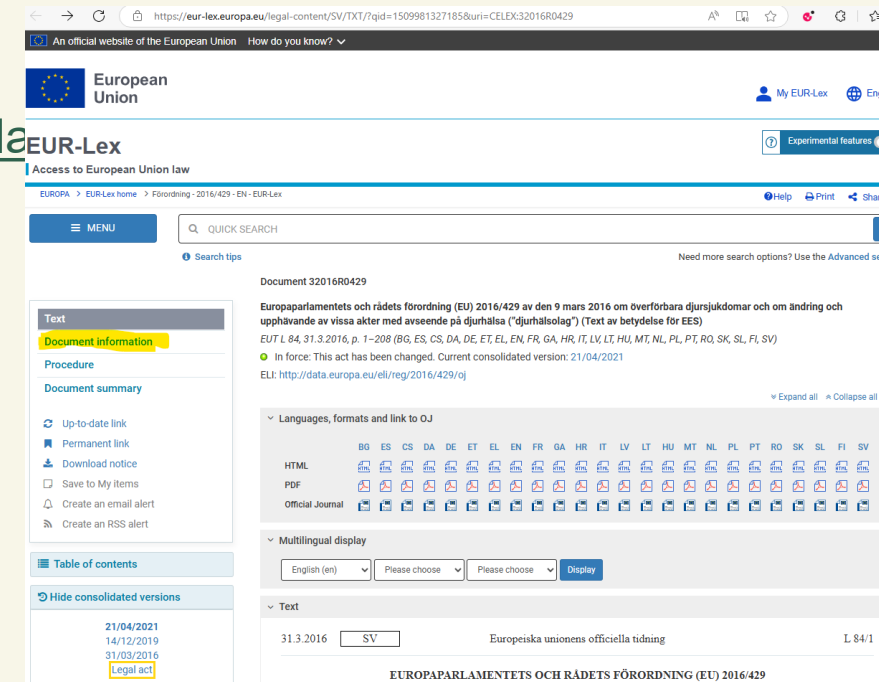
[EUR-Lex - 32016R0429 - EN - EUR-Lex](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1509981327185&uri=CELEX:32016R0429)

- Delegerade aktermoch genomförandeakter:

https://food.ec.europa.eu/animals/animal-health/animal-health-laws/legislation/legislation_en

eller klicka på **dokumentinformation** och scrolla neråt

- Select all documents based on this document
- Select all implementing acts based on this document
- Select all delegated acts based on this document
- Select all documents mentioning this document

The screenshot shows the EUR-Lex website interface. The document 32016R0429 is displayed. The 'Document information' section is highlighted in yellow. The page includes a search bar, a menu, and a table of contents. The document title is 'Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag") (Text av betydelse för EES)'. The document is in Swedish (SV) and is a legal act.

Tack för uppmärksamheten!

